

Kugbɔnku kùà bi kɛle' ki de'
Ebrembe
nnɔ
Nà wɔngeh kugbɔnku kuu te
ma bo

Wà kɛle' kugbɔnku kuu nnɔ ɲa kɛle' u'yel ku'ni niba saan, nɛ nil mɔ ɲa cinbe ki bɛn u kɛle' kù ki de' bidɛnb bà. Ama wà kɛle' kù nnɔ bɛn Kujɔtiekpaa ku ya gbɔnku ya gber mɔnmɔnm.

U kɛle' ki de' bà nnɔ lii yé Sufmbe nɛ, ki pɛ Kristo ya sɛn bo. Bi'gbɛnɛnt cin' ki ɲɛndeh, ba jì se usɛn nnɔ ni mɔnmɔnm. Nɛn nɛ cère' wà kɛle' kù nnɔ tùrɛ' ki tɔkɛ' bɛ bi kpiɛ' ki cii' miwɔknm mà nnɔ.

Kristo bo nɛ Uwien nin binib liɛbe' ki taan' buñɔbu (1:1-2:18). Wɔn bo nɛ bà teke' ki jin' li fre kí nɛkn Uwien kí lɛ limiel (3:1-5:10).

Bitɔtuɔrciɛnb ya ciɛn baba nɛ là ɲmɔbe usɛn wɔ ń kɔ Uwien ya ninbonl ya dubɛnku bó, kí tien lituɔrl binib ya biɛre bo. Kristo baba nɛ yé bitɔtuɔrciɛnb ya ciɛn wà ɲa ɲmɔbe tɔ, ki kɔn' ki càare' Uwien ya ninbonl là te paaki nnɔ.

Bitɔtuɔrkaab là te ligol nɛ, ki tuu ki taah tiwɛnt ki tùrɛh ki lɛreh. Kristo wɔn taa' u'ba nɛ ki tien' lituɔrl miba kpein ki de' unil kɛ ki wiɛ', ki pekɛre' usɛnfaan ki de' u'yaab.

Wà kɛle' kugbɔnku kuu nnɔ saakɛh u kɛle' ki de' bà nnɔ ya gbɛnɛnt nɛ, ki suɛh bɛ, bɛ ń tɛkn bà là te uyo bo, ki teke' Uwien ki jin' nnɔ ya taal ni (11:1-12:13). U liɛbe' ki wɔngeh Kristo yaab li fuobe ma bo Uwien ya nun bó nɛ (12:14-13:1-25).

Uwien cèrè' u'Bijε nε len' nin tε

¹ Uyo bo Uwien là ñen' isen' yà yεbe nε ki cèrè' u'ñobonsaknb len' nin ti'yaajεb nà luo' bolm miñε.
² Ama idenførkε yie nɔ, u ji cèrè' u'Bijε nε len' nin tε. U cèrè' wɔn nε ñen' nà kε te, ki gènde' wɔ ki tien' tibont kε ya daan. ³ U'Bijε bugben nε yé u'kpriεke ya wenwenku, ki naan nin wɔ ki tĩ gben', ki cèrè' u'gber ya tuɔm co tibont kε tù se tu'bùol, ki sɔkre' ki ñen' binib ya biere ki gben', nε ki don' paaki bó ki tĩ kèle' Uwien uyεbm kε ya daan ya jie bó.

Uwien ya Bijε cεn' Uwien ya tondb

⁴ Uwien ya Bijε cεn' Uwien ya tondb. Nεn bo nε Uwien yin' wɔ liyel là ηmɔbe lisel ki cεn' bi'yε.

⁵ Uwien kpele ki tɔke' u lε tond ba ki ye:

«Sin nε yé n'Bijε,
 dinnɔ nε n wuɔn' ki ye n yé a'Baa?»
 Bii u tí kpele ki tɔke' u lε ba ki ye:
 «Min li yé u'Baa,
 nε wɔ ní li yé n'Bijε?»

⁶ Ama uyo wà Uwien yie u'Bijε wà yé kibukprik nnɔ ní baa uηendun ni nnɔ, u len' ki ye: «U'tondb kε ní gbaan kí puke u'Bijε.»

⁷ Uwien len' u'tondb bεn bo ki ye:

«U cèreh bi te tεn mitafaam nε,
 ki liebe' ki cèreh bi te tεn umupien.»

⁸ Ama u len' u'Bijε wɔn bo ki ye:

«Uwien, a yé ubεr nε ki kε a'berbiek bo,
 nε a'bél ηa ηmɔbe gbenm.

A likeh a'nib nin mitetem mà cuube nε.

⁹ A yie nà cuube nε ki nεn nà bre.

Nεn bo nε sin wà yé Uwien nnɔ,
 a'Wien wule' a'yul bo mikpɔm,

ki wuɔn' ki ye u gènde' ηε,
 ki cère' a'yɛnm sɔnge,
 ki de' ηε lisel ki cɛn' a'tɔb kɛ.»

¹⁰ Uwien tí len' ki ye:

«Micincinm, sin Yonbdaan nɛ ñɛn' kitink,
 nɛ kutaaku mɔ yé a'nuɔ ya tuonl nɛ.

¹¹ Nɛn kɛ li gben,
 ama sin li tuu ki te nɛ,
 nɛn kɛ li cɛre tɛn tikpɛlcɛr nɛ.

¹² A li gongonde nɛn kɛ tɛn liliɛrl nɛ.

Imɔn, a li lèbre tù tɛn bi lèbreh liliɛrl ma bo nɛ,
 ama sin ηa ní lèbre, a li tuu ki fuobe nɛ.»

¹³ Uwien kpele ki tɔke' u lɛ tond ba ki ye:

«Kèle n'nojje bó,
 kí tí baa uyo wà n li cère á tɛ a'nɛnnɛndb bo litaal-
 i?»

¹⁴ Uwien ya tondb bɛn wɔn, bi'kɛ yé u'tonsɔnb nɛ,
 nisaal ηa ní fre kí lɛ bɛ nin nunbu. U sɔnh bɛn nɛ bi
 lá toreh binib bà u li ηmiɛn bɛ nnɔ.

2

*Liike mɛn ni'yul bo nin ni ciɪh miηmiɛnm ya gber
 tà nɔ*

¹ Nɛn bo, ní kpe tí tùɔre kí liike ti'yul bo nɛ nin ti
 ciɪh tigber tà nɔ, nnɔ ηa ní la, ti li tùre usɛn. ² Uwien
 ya tondb là tɔke' tigber tà uyo bo nnɔ kpe bɛ ní li
 du tu'bo nɛ. Nɛ wà ηa là tuo' tù, ka bon' wɔ, laa'
 utudɛre wà u kpe wù la, ³ ti'mɔ ηa tɔnge' miηmiɛnm
 ya gber tà mɔn tɛn niba nnɔ la, tinbi bɛn li tien mila
 kí ñɛ utudɛre ni? Yonbdaan nin u'yul nɛ là kpiɛ' ki
 tɔke' binib tigber bugbɛn, nɛ binib bà cii' tù nnɔ mɔ
 tɔke' tinbi ki ye tù kpe bɛ ní li du tu'bo nɛ. ⁴ Nɛ Uwien
 wuɔn' ki ye bi tɔkeh tigber tà nnɔ kpe bɛ ní li du tu'bo

nε, ki cère' bi teh miyɔkm ya bont kε ya bol, ki teh nisaal ηa ní fre kí tien nà, ki cère' Mifuoñaanm de' bi'kε bupaabu jεjε u yíe ma bo.

Yesu tien' u'ba unisaal ki tien' tε Uwien yaab

⁵ Tɔ, ti tɔkeh uηendun wà we ní nnɔ ya gber nε. Uwien ηa cère' u'tondb ηmɔbe u'bo tuɔm. ⁶ Ní kεle' *Uwien ya gbɔnku ni niba saan ki ye:

«Unil yé ba a tien u'bó?

Bii unisaal yé ba a tɔnge wɔ?

⁷ A jiiin' wɔ tingi,

ki cère' a'tondb cɛn' wɔ na wuɔke'.

Nε ki ji kpieke' wɔ, ki seln' wɔ,

⁸ ki de' wɔ mituɔm tibont kε bo.»

Uwien de' wɔ mituɔm tibont kε bo ma nnɔ, niba ηa sien' ηɔ wa ηmɔbe tuɔm ní'bo. Fɛnfennɔ tinbi nε ηa laan lenh u ηmɔbe mituɔm tibont kε bo ma bo.

⁹ Ama ti lenh *Yesu wà Uwien jiiin' wɔ tingi, ki cère' u'tondb cɛn' wɔ na wuɔke' nnɔ laa' ukpieke nin lisel kí ñε bi jènde' wɔ ma u tí kpo' nnɔ bo. Uwien ya nimànt bo nε u teke' binib kε ya kuum ki kpo'.

¹⁰ Imàñ, Uwien nε ñɛn' tibont kε, nε wɔn bo tu'kε te. U yíe u'bumu mùa yebe ní li ηmɔbe ukpieke wà u ηmɔbe wù nnɔ nε. Nɛn bo nε ni mɔn wɔ ní cère *Yesu ní ji ijend ηɔ kí li yé wà kpe wɔ ní sɔn u'tuonl kí tí gben. Wɔn *Yesu nε pekre' miηmieniηm ya sɛn ki de' Uwien ya bumu. ¹¹ Wɔn nε teh binib Uwien yaab. Wɔn wà teh binib Uwien yaab nin u teh bà Uwien yaab nnɔ kε ya baa si Uwien nε. Nɛn bo nε u yin' bε u'ninjieb nin u'ninsieb la, na coh wɔ fε. ¹² Kí liεbe' ki ye:

«N li cère n'ninjieb nin n'ninsieb ní bende a yé udaan wà,
kí li gɛh iyuon ki pèkeh ηε bi'táan ni.»

13 Ki tí ye:

«Min li du u'bo kí tí gben nε.»

Nε ki tí ye:

«Min nin Uwien de' nni u'bumu mùa nnɔ sɔ.»

14 Mubumu nnɔ yé binib ma nnɔ nε u'mɔ tien' uba unisaal ηɔ kí ñε u'kuum bo wɔ ní gben usenpol wà ηmɔbe mikuum ya tuəm nnɔ ya gbεr, 15 kí ñεn binib bà fεnge mikuum ki te tɛn iyonbe bi'fuobm kε ni nnɔ tiyonbt ni. 16 Nĩ yé im̀̀n nε, wa baa' wɔ ní tore Uwien ya tondb, u baa' wɔ ní tore *Abraham ya yaabii nε. 17 Nεn bo nε ni kpε wɔ ní li naan u'ninjieɓ nin u'ninsieɓ kí tí gben, kí li yé bitatuarciɛnɓ ya ciɛn wà muɔh miccεkm, ki sɔnh Uwien ya tùon ni'donbó ηɔ kí ñε wɔn bo Uwien ní fère binib bi'biere. 18 *Yesu m̀̀nɔn nin u'yul j̀̀nde' mibiikm ni ma nnɔ, nεn bo nε u li fre kí juɔn binib bà te mibiikm ni.

3

Yesu cɛn' Moyis

1 Tɔ, n'ninjieɓ nin n'ninsieɓε, ninbi bà Uwien yin' nε ni taan' ki yé u'yaab nnɔ, c̀̀ere m̀̀n ni'nun ní li cε *Yesu bo. Uwien sɔn' wɔn nε u yé bitatuarciɛnɓ ya ciɛn. Ti teke' nɛn nε ki jin' ki t̀̀keh nè binib ya nun bó. 2 U g̀̀nde' wɔn nε wɔ ní sɔn lituonl, nε u sɔn' l̀̀ ni'donbó tɛn Moyis là sɔn' ni'donbó ma bo Uwien den ni ni'kε saan nnɔ. 3 Ama *Yesu kpε wɔ ní li ηmɔbe ukp̄ieke ki cɛn' Moyis, kimε bi p̀̀keh wà m̀̀n' iden nε ki cɛn' iden bugben. 4 Im̀̀n, iden kε ηmɔbe wà m̀̀n' yĩ nε, ama Uwien nε naan' tibont kε. 5 Moyis là yé utonsɔnl wà sɔn' it̀̀on Uwien den ni ni'kε saan ni'donbó nε, ki yé Uwien li t̀̀ke u'nib tigber tà nnɔ ya m̀̀nkunl. 6 Ama Kristo wɔn

yé Uwien ya Bijε nε, ki sɔn' Uwien den ni'donbó. Wɔn nε ηmɔbe ticiɛnt Uwien den. Ti co mitekjim kenken, ti'yεnm sɔnge ti ηmɔbe lidɛndɛnl là nnɔ bo la, ti yé iden nnɔ yaab nε.

Binib bà teke' Uwien ki jin' nε li lε lifuorl u'saan

⁷ Nεn bo nε *Mifuoñaanm ye:

«Dinnɔ ni cii' Uwien ya niεke bó la,

⁸ ni la ñele ni'tub,

tɛn ni'yaajɛb là tien' ma,

uyo wà bi là yíe' Uwien ya ñɔbu bó

ki dɛle' wɔ kupenpelku ni nnɔ.

⁹ Uwien ye:

«Ni'yaajɛb là dɛle' nni kupenpelku ni

bε rí liike n li tien ma,

nin bi laa' n tien' nà,

¹⁰ ki tĩ dukn' ibin pinan ma kε nnɔ.

Nεn bo nε n'benku ni piebe' bi'bo,

nε n len' ki ye: bi tuu ki tùreh usɛn nε,

ka toh bε rí kpíen n yíe bε rí kpíen usɛn wà.»

¹¹ Nε n'benpiebe ni n pole' ki ye:

«ba rí baa n bonde' bε nà saan bε rí fuore nnɔ fiebu.»

»

¹² N'yaabε, liike mɛn ni'yul bo, ni'ni uba la li

ηmɔbe iyɛnmaalbiere u'fɛl bo yí rí pien wɔ u la teke

kí ji ηɔ kí wiε Uwien limiɛl ya daan ya sɛn. ¹³ Ama li

saakreh mɛn tɔb ya gbɛnɛnt daan kε daan, ηɔ ni'ni

uba la cère ibiere rí lere wɔ, wɔ rí tien uyufaa kí yíe

Uwien ya ñɔbu bó. Kimε nĩ kele' *Uwien ya gbɔnku

ni ki ye dinnɔ la, nĩ yé dinnɔ nε ti'mɔ bo. ¹⁴ Imɔn,

ti juore' ki co kenken ti là co ma bo mitekjim ki tĩ

fɔre' la, ti yé Kristo ya tɔntɔknlieb nε imɔnmɔn.

¹⁵ Nĩ kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye:

«Dinnɔ ni cii' Uwien ya niεke bó la,

ni la ñele ni'tub,
 ten ni'yaajeb là tien' ma,
 uyo wà bi là yie' Uwien ya ñabu bó nnɔ.»

¹⁶ Tɔ, bi ɛ ba nɛ là cii' Uwien ya niɛke bó, ki yie' u'ñabu bó? Na yé binib bà kɛ Moyis là ñen' bɛ Esipt ni nnɔ-ɔɔ? ¹⁷ Uwien ya benku ni là piebe' bi ɛ bo ki tĩ dukn' ibin pinan-i? Na yé binib bà là tien' ibiere ki kpokpo' kupenpelku ni nnɔ-ɔɔ? ¹⁸ U là pole' ki ye bi ɛ ba ña ní kɔ u bonde' bɛ lifuorl udu wà ni nnɔ fiebu? Bà là yie' u'ñabu bó nnɔ ña ní-ii? ¹⁹ Imòn, ti laa' ba kɔn' udu wà ni Uwien bonde' bɛ lifuorl nnɔ ni, kimɛ ba teke' wɔ ki jin'.

4

¹ Uwien bonde' lifuorl niba saan, ki pùon' ki ye u'nib li baa ni'saan kí fuore. Lipuonl nnɔ biɛ ki te nɛ. Nɛn bo, liike mɛn ni'yul bo, ni'ni uba la taandeh ñɔ ki la lúo lifuorl nnɔ. ² Kimɛ ti cii' tigbɛɲmɛɲmaakt ten ti'yaajeb là cii' tù ma kupenpelku ni nnɔ nɛ. Ama tigbɛr nnɔ ña là tore' bɛ. Kimɛ bi cii' tù ma nnɔ ba tuo' ki teke' tù ki jin'*. ³ Ama tinbi teke' tù ki jin'. Nɛn bo nɛ ti li ɛ lifuorl Uwien saan. U là len' lifuorl nnɔ bo ki ye:

«N'benpiebe ni n pole' ki ye:

«Ba ní kɔ n bonde' bɛ lifuorl udu wà ni nnɔ ni fiebu.»

»

Ama Uwien nín sɔn' ki gben' u'tuonl haali uɲɛndun ya cinm nɛ. ⁴ Kimɛ ní kele' *Uwien ya gbɔnku ni niba saan wienlɔle bo ki ye: «Uwien sɔn' ki gben' u'tuonl kɛ ma nnɔ u taa' wienlɔle daali nɛ

* **4:2** Bi kpɛ' ki kele' tigbɔnt tà nnɔ ya tuba ni ní kele' ki ye: «Kimɛ ba tuo' ki paan' bà teke' tù ki jin' nnɔ bo nɛ.»

ki fuore'.» ⁵ Ni liebe' ki kele' ni'saan ki ye: «Ba ń kɔ n bonde' bɛ lifuorl udu wà ni nnɔ ni fiebu.»

⁶ Bà kpiɛ' ki cii' tigbɛɲmɛɲmaakt nnɔ ɲa bon' tù, nɛ ka kɔn' Uwien bonde' bɛ lifuorl udu wà ni nnɔ ni mɔnɔn la, binitɔb li biɛ kí fre kí kɔ len.

⁷ Nɛn bo nɛ Uwien liebe' ki sien' lidaali liba ki yin' ni'daali «dinnɔ». Ni là tete ki tĩ wuɔke' nɛ u lá cère' *Dafid len' ni'daali ya gbɛr tɛn ni kpiɛ' ki kele' ma kugbɔnku kuu ni ki ye:

«Dinnɔ ni cii' Uwien ya niɛke bó la, ni la ñɛle ni'tub.»

⁸ Tɔ, ni yé Sosuwe bi là cère' bi laa' lifuorl la, Uwien ɲa bi li liebe kí len lidɛtɔl liba ya gbɛr. ⁹ Nɛn nɛ wuɔn' ki ye Uwien ya nib biɛ ki ɲmɔbe lifuorl tɛn Uwien là fuore' ma wienlɔle daali nnɔ. ¹⁰ Kimɛ wà kɛ laa' lifuorl Uwien saan la, u sɔn' u'tuonl ki gben' nɛ ki fuoreh tɛn Uwien là sɔn' u'tuonl ki gben' ki fuore' ma nnɔ. ¹¹ Nɛn bo, cère mɛn tí li benh ki nuunh tí lɛ lifuorl nnɔ ɲɔ uba la tɛkn ti'yaajɛb ya taanl ni kí yíe Uwien ya ñɔbu bó kí tùre.

¹² Tɔ, Uwien ya gbɛr ɲmɔbe limiel nɛ, ki ɲmɔbe mituɔm mɔ, ki ɲmɛ ki cɛn' jusiek kɛ jusiek kà ɲmɛ ikele kɛ ile. Tù kɔh unil ni nɛ haali ki tĩ bàareh u'fɛl nin u'naank ni, haali ki tĩ bàareh u'kpɔtutuk nin u'suɔrm ni, ki fiinh ki bɛndeh nà kɛ buɔ u'fɛl ni.

¹³ Uwien ñɛn' tibont tà kɛ nnɔ, bonn niba ɲa buɔ u'nun bó, u likeh ki lenh tu'kɛ nɛ, nɛ ki bɛn nà kɛ te ma bo. Ti li tɔke wɔn nɛ ti sɔnsɔn' ma bo.

Yesu nɛ yé bitɔtuɔrciɛnb ya ciɛn

¹⁴ Ti ɲmɔbe bitɔtuɔrciɛnb ya ciɛn uba nɛ. U ya tɔ ɲa te. Wɔn si Yesu, Uwien ya Bijɛ. Wɔn nɛ don' ki tĩ baa' Uwien saan paaki bó. Nɛn bo, cère mɛn tí tùɔre kí li ɲuuke ti teke' nà ki jin' nnɔ kenken. ¹⁵ Ti ɲmɔbe bitɔtuɔrciɛnb ya ciɛn wà nnɔ ɲa yé wà ɲa ń

fre kí muo te ti'jiint ni ka. Mibiikm tu' u'mo isen ke ni ten tinbi, ama won na tien' biere ke biere. ¹⁶ Nen bo, cere men ti nekni Uwien, mijuokm ya daan, ya berbiek saan nin midum. Nno ne Uwien li muo te miccekem, kí juoke te, kí tore te uyo wa ni cieke te.

5

¹ Bi gèndeh taturcien ke taturcien binib ni ne ki kaandeh wo wo ri li se bi'taal ni ki sonh Uwien ya tuon, ki taah mipum ki dienh Uwien, ki teh ituare ibiere bo. ² U li freh ki duandeh u'yenm ba na ben niba, ki tuhreh nno bo, kime won nin u'yul ye unisaal ne ki nmobe ibiere. ³ Nen bo ne ni kpe wo ri tien lituorl ibiere bo. Na ye u li tien binitab ya biere baba bo ne, u li tien u'tiema biere mo bo ne. ⁴ Nil na ri fre ki ni u'fel ki ye u ye bitaturcienb ya cien. Ama Uwien ne yih unil ki teh wo bitaturcienb ya cien ten u la tien' Aron ma bo.

⁵ Nno ne Kristo mo na ni' u'fel ki ye u ye bitaturcienb ya cien. Uwien ne tien' wo bitaturcienb ya cien ki take' wo ki ye:

«Sin ne ye n'Bije,
dinnno ne n wuon' ki ye n ye a'Baa.»

⁶ U ti len' ki ye:

«A ye utaturke ne uyo wa na nmobe ghenm ten Uwien la nen' isen ya ki tien' Melkisedek utaturke nno.»

⁷ Uyo wa *Yesu la te kitink kie bo nno u la kaare' Uwien ki muo' cen, ki gbaan' wo nin tinunsiir, kime won ne li fre ki nen wo mikuum ni. U la jiiin' u'ba tingi Uwien ya nun bo ma nno ne u cenge' u'kaare bo. ⁸ Nin u ye Uwien ya Bije ma ke nno u'jend ni ne u bende' mibom. ⁹ Uwien cere' u son' u'tuonl ni'donbo ki ti ghen'. Nen bo ne ki ne won

bo, binib bà kε boh wə nnə li ε limiel là ηa ηmabe gbenm. ¹⁰ Kimε Uwien nε tien' wə bitatuərcienb ya cien ten u là nien' isen yà ki tien' Melkisedek bitatuərcienb ya cien nnə.

La biε ki te mεn ten mubumu mitekjim ya sεn ni

¹¹ I ya sεn ni, ti ηmabe tigber tù yebe tí len ama na ciuh tontonm ma nnə, tu'tingi ya təkm faa nε. ¹² Ni ji bi kpe ní li yé biwənwəknb nε, ama ni biε ki nuunh bε rí li wəknh nε bi cinh ki wəknh binib Uwien ya gber tà, tu'ciim ηa faa nnə nε. Ni ji bi kpe tijier tà kpieke nε, ama ni biε ki cieke mibiim nε. ¹³ Wà kε biε ki ηaanh la, u yé kicεnfendk nε, ka rí fre kí bende nà mən nin nà bre. ¹⁴ Binicekrkaab bεn wəh, bi jinh tijier tà kpieke nε. Bi lenh miyεnfuom nε daan kε daan ya tūon ni, ki bεn nà mən nin nà bre.

6

¹ Nεn bo, la cère mεn tí juore bi cinh ki wəknh binib Kristo ya gber tà, tu'ciim ηa faa nnə bo. Ama cère mεn tí li teh binicekrkaab mitekjim ya sεn ni ki joh inun bó, ki la liebe ní tiboncindkaar bo. Tun si: kí wiε mitetem mà bàareh nin mikuum nin kí teke Uwien kí ji ya gber, ² nin tigbenent ya səkrm kí paan iyaajebok ye ma bo ya gber nin kí taa inuə kí paan unil bo kí kàare kí de wə ya gber nin bitenkpiib ya mekrm ya gber nin Uwien lá li bu binib tibuur ufəforyo ma bo ya gber. ³ Uwien tuo' la, ti li joh inun bó nε nin binicekrkaab ya wəknm.

⁴ Tə, binib laa' Uwien ya wenwenku, ki laa' u'paabu, ki laa' *Mifuoñaanm, ⁵ ki cii' Uwien ya gber ya ηmaa, ki bende' uηendun wà we ní nnə ya tuəm ηə ⁶ kí wiε' Uwien ya sεn la, nǐ faa nin

unil ní fre kí liebe kí lèbre bi ya nib ya tetem, kime ben nin bi'yul liebe' ki kpaakeh Uwien ya Bijε ne udɔpɔnpɔn bo, ki dienh binitɔb usen be ní suke wɔ.

⁷ Tɔ, utaa tuu ki niih, kitink ηa luoreh sɔngl la, kí lùonh tibonmɔnmɔnt ne ki dienh bà koh kè, ne Uwien teh kè u'mɔnm. ⁸ Ama kí pɛh ikonkon nin ipɔn la, kí li juore fɛnm ne, Uwien ní tĩ gben kí wiε kè miɲùum, ne be ní fɔre kí wĩn kè.

⁹ Ti'jɔtiebe, ti lienh nnɔ mɔnɔn la, ti ben ki ye ninbi kpe usen wà mɔn ne, wun ne yé miɲmienm ya sɛn. ¹⁰ Kime Uwien pɛ tigbɛmɔnt bo ne. Wa ní sunde ni'tùon bó, ka ní sunde ni yíe wɔ ma, ki tore' u'nib, ki biε ki toreh be ma nnɔ bó. ¹¹ Ti yíe ni'ni wà ke ya nun ní li mɔn wɔ ní li teh nnɔ kí tĩ fɔre ne, ηɔ kí le ni daan nà nnɔ kí tĩ gben. ¹² Ta yíe kpaayuonl ní cuo ne ama ti yíe ní tekɲ binib bà kí ñε bi'minku nin bi'tekjim bo, bi lenh mimɔnm mà Uwien là pùon' be mè nnɔ ya taal ni ne.

Uwien ya puonl ηa ní lèbre

¹³ Uwien là pùon' *Abraham lipuonl ma nnɔ u là pole' wɔn bugben ne, kime uba ηa te ki cɛn' wɔ ηɔ wɔ ní pole udaan. ¹⁴ U là pùon' wɔ ki ye:

«Imɔn, n li tien ηε mimɔnm kí gbien, kí cère á pòre kí gbien.»

¹⁵ *Abraham mĩnde' ki guure' ne ki laa' Uwien là pùon' wɔ nà nnɔ. ¹⁶ Binib tĩ ní pole ne kí wuɔn kí ye bi len' tigber tà nnɔ te ne. Bi poleh wà cɛn' be ηɔ lipol nnɔ bo uba la ji ní fre kí nie tu'bo ne.

¹⁷ Nnɔ ne Uwien là yíe wɔ ní tùɔre kí wuɔn bà li le u'puonl ya mɔnm nnɔ kí ye u jèke' wɔ ní tien nà nnɔ ηa ηmɔbe lèbrm ne. Nen bo ne u là pùon' kí liebe' ki pole' ki kpɔbn'. ¹⁸ Uwien ya puonl nin u'pòl

yé tibont tule nε, ka ηmabe lèbrm, nε wa rí nen tibont nnɔ ni fiebu. Nεn nε saakreh tinbi bà sen' ki bɔle' u'saan nnɔ ya gbenent ki gbiekeh, ki cèreh ti tùreh ki coh lidendɛnl là ti ηmabe lè u'saan nnɔ kenken. ¹⁹ Lidendɛnl nnɔ nε cèreh ti se ní faa tɛn bi wienh likuluɔnl miñunm ni, li coh buñercienbu bua ηmièkeh ma bo. Ti daan wà nnɔ nε kɔn' Uwien ya duku ni paaki bó, ki tì cáare' kukpelciɛku kùà bore' kù bolm mile nnɔ, ki kɔn' haali dubenku bó Uwien ya bùol. ²⁰ Tinbi bo nε *Yesu liere' ki kɔn' ku'ni, nε Uwien tien' wɔ bitɔtuɔrcienb ya cien uyo wà ηa ηmabe gbenm tɛn u là ñen' isen yà ki tien' Melkisedek bitɔtuɔrcienb ya cien nnɔ.

7

Melkisedek yé uber nε, ki liebe' ki yé utɔtuɔrke mɔ

¹ Tɔ, Melkisedek bugben yé Salem ya ber nε ki liebe' ki yé Uwien wà ηa ηmabe Nacentɔ ya tɔtuɔrke. *Abraham là tɔn' nin bibertɔb lituɔl ki faake' nin be ki liebe' ki kunh ní ma nnɔ wɔn Melkisedek nε là tuobe' wɔ, ki tien' wɔ Uwien ya mɔnm. ² *Abraham là de' wɔn nε u tɔn' lituɔl ki faake' ki fie' tibont tà kε nnɔ ya gbiirm piik ya miba. Mikpiɛkm liyel Melkisedek ya tingi si: Ubergbemòndaan nε. Nle bo u yé Salem ya ber nε. Salem ya tingi si: Uyenduɔn ya ber nε. ³ Ba ben u'naa, ka ben u'baa, ka ben u'yaaje mɔ. Wa ηmabe u'fuobm cin' uyo wà, ka ηmabe mí li tì gben uyo wà mɔ, u te tɛn Uwien ya Bijε nε, ki tuu ki yé utɔtuɔrke.

⁴ Ni laa' Melkisedek yé unikpekpiek ma bo-a! Ti'yaaje *Abraham mɔnɔn là taa' u tɔn' lituɔl ki faake' ki fie' tibont tà nnɔ ya gbiirm piik ya miba ki de' wɔn nε. ⁵ Tɔ, kí ñε Moyis ya yiko bo, Lefi

ya yaabii yà yé bitòtuørkaab nnò nɛ ɲmòbe usɛn bɛ
 ń li teknh Israyel yaab ya bont ya gbiirm piik ya
 miba nin bi yé bi' ninjiɛb, ki yé *Abraham ya yaabii
 ma kɛ nnò. ⁶ Mɛlkisedɛk wòn ɲa yé bi'lontunku ya
 nil, nin nɛn kɛ u teke' *Abraham tòn' lituəl ki fie'
 tibont tà nnò ya gbiirm piik ya miba, nɛ ki tien'
 wòn *Abraham wà Uwien pùon' wò lipuonl nnò
 Uwien ya mɔnm. ⁷ Na ɲmòbe niɛm, wà yé ucien
 nɛ teh uwaal Uwien ya mɔnm. ⁸ Lefi ya yaabii
 yà teknh Israyel yaab saan tibont ya gbiirm piik
 ya miba nnò yé binib nɛ, kí li kpo lidaali liba.
 Ama Mɛlkisedɛk wà teke' *Abraham saan tibont
 ya gbiirm piik ya miba nnò *Uwien ya gbɔnku ye
 wòn tuu ki fuobe nɛ. ⁹ Lefi ya yaabii nɛ teknh
 tibont ya gbiirm piik ya miba Israyel yaab saan.
 *Abraham là gbiire' tibont bolm piik ki taa' miba
 ki de' Mɛlkisedɛk ma nnò ti li fre kí ye Lefi mɔ là de'
 nɛ kí ɲɛ u'yaajɛ *Abraham bo. ¹⁰ Kimɛ Mɛlkisedɛk
 là tuobe' *Abraham uyo wà nnò, ki laa' Lefi laan
 te u'yaajɛ *Abraham ya sèm ni nɛ, wa laan là maa'
 wò.

¹¹ Uwien là de' Israyel yaab yiko nɛ. Nɛ u ya
 yiko nɛ wɔngɛh ki teh Lefi ya yaabii nɛ li yé
 bitòtuørkaab. Ní yé bitòtuørkaab nnò ya tòn bi
 cère' binib mɔn Uwien ya nun bó ki tí gben' la,
 tòtuørkɛ kɛ tòtuørkɛ bi li te tɛn Arɔn nɛ. Ba ji bi
 li nuunh utòtuørketò tɛn Mɛlkisedɛk. Bi'tòn ɲa ń
 fre kí cère binib ń li mɔn Uwien ya nun bó kí tí
 gben. Nɛn nɛ cère' ní kɛ utòtuørketò ń baa kí li
 te tɛn Mɛlkisedɛk. ¹² Kimɛ bi lèbre' bi teh binib
 bitòtuørkaab ma bo la, ní kɛ bɛ ń lèbre yiko mɔ
 nɛ. ¹³ Tigbɛr tuu lienh unil wà bo nnò yé udensɛntò
 ya nil nɛ. Udensɛn nnò ya nil uba mɔnɔn ɲa kpele

ki sɔn' Uwien ya ponpuol bo tuonl. ¹⁴ Unil ke ben ki ye ti'Yonbdaan yé Suda ya densen ya nil ne. Ne Moyis ya gbont ni ná saan ke u len' bitətuərkaab ya gber nnɔ wa len' niba udensen nnɔ bo.

Yesu yé utətuərke ten Melkisedek

¹⁵ Liike men; ná tūre' ki wende' ti'nun bó tigher nnɔ bo si: utətuərke uba mɔ n'en' ki te ten Melkisedek. ¹⁶ Wa yé tətuərke, kí n'e u yé udensen uba ya nil *yiko ye ma nnɔ bo, u yé utətuərke kí n'e u'miel là ɲa ɲmɔbe gbenm ya tuəm bo ne. ¹⁷ Kime n'i kele' u'bo *Uwien ya gbɔnku ni ki ye:

«A yé utətuərke ne uyo wà ɲa ɲmɔbe gbenm ten Uwien là n'en' isen yà ki tien' Melkisedek utətuərke nnɔ.»

¹⁸ N'en bo ne bi gben' yikokpiək nnɔ, kime wa ɲmɔbe tuəm, ka toreh mɔ. ¹⁹ Kime Moyis ya yiko ɲa fre' ki cère' bonn mɔn ki t'i gben' Uwien ya nun bó. Ama Uwien yùɔn' ki de' te lidɛndɛnl là mɔn ki cɛn' ni'ke. Len ne li cère tí nekɲ Uwien.

²⁰ Nà pukn' si: Uwien liebe' ki pole' ki pùon' mɔ ne. Bitətuərketəb nnɔ Uwien ɲa pole' ki pùon' ben bo. ²¹ Ama *Yesu wɔn, Uwien pole' ki pùon' ne ki tək'e wɔ ki ye:

«Min Yonbdaan ne pole' ki pùon', ma n' jiin n'ñɔbon:

«A yé utətuərke ne uyo wà ɲa ɲmɔbe gbenm.» »

²² N'en bo, *Yesu ne sere' ki cère' Uwien cuo' nin te kujotieku kùà mɔn ki cɛn' ni'ke.

²³ Nibontənn mɔ si: bitətuərketəb nnɔ là te ligol ne, kime mikuum bo ba n' fre kí li tuu kí te ki sɔnh bi'tuonl. ²⁴ Ama *Yesu wɔn tuu ki fuobe ma nnɔ u li yé utətuərke ne yo ke yo. ²⁵ N'en bo ne u li fre kí ɲmien binib bà nekndeh Uwien kí n'e wɔn bo uyo

wà kε te, kimε u tuu ki fuobe nε ki kàareh ki miεh Uwien ki dienh bε.

²⁶ *Yesu nε yé bitətuərɕienb ya cien wà kpe tí li ηməbe wə. U yé uñaan nε, ka te iba ni, ka ηməbe biil, Uwien bore' wə nin bibierɕenb, ki duon' wə paaki ya paaki ki de' wə ukànkàan. ²⁷ Wəɔn ηa cieke wə rí li teh idaan kε ituəre u'tiema biere bo ηə kí yaan kí tien ituəre udu ya nib yi bo tɛn bitətuərɕienb ya ciɛntəb teh ma bo. U taa' u'bugbɛn nε ki tien' lituərɕl bolm miba kpein. ²⁸ Moyis ya yiko là cère' bi teh binib bà bitətuərɕienb nnə mə la teh ibiere tɛn binitəb nε. Yiko nnə ya puoli bó nε Uwien pole' ki pùon', ki tien' u'Bijε bitətuəɕienb kε ya cien. Wəɔn nε ηa tien' biere fiebu ki li fre kí sən lituonl ni'donbó.

8

Yesu nε yé bitətuəɕienb ya cien imənmə̀n

¹ Umεsɛn wà sə yé umεsɛnje ti təkɛh tigber tà nə ni: ti ηməbe u ya tətəuərɕienb kε ya cien ya bol nε, u kε Uwien uyɛbm kε ya daan, ya jie bó paaki bó, ² ki sənɔh u'tuonl Uwien te lininbonl là ni nnə. Nɛn saan nε yé Uwien ya ninbonmə̀nl. Na yé nisaal nε tien' lè, Uwien nin u'yul nε tien' lè.

³ Bi teh unil kε bitətuərɕienb ya cien wə rí li taah tibont nε ki dienh Uwien, kí li teh ituəre mə ki dienh wə. Nnə nε nɛ kpe ti'mə ya tətəuərɕienb ya cien mə rí li ηməbe u li taa nà kí de Uwien. ⁴ U bi te kitink bo la, wa bi li yé tətəuərɕe mənən, kimε bitətuərkaab te ki taah tibont ki dienh Uwien, Moyis ya yiko ye ma bo nε. ⁵ Bi sənɔh itùon yà nnə yé tibonmə̀nt tà te paaki bó nnə ya nɛnnɛnku nin tu'jinjint nε. Nnə nε Moyis là ye wə rí tien Uwien ya ninbonl uyo wà

nnɔ, Uwien tɔke' wɔ ki ye: «Tùɔre kí cenge, á tien lè, lè ní tùɔre kí li naan n wuɔn' ηε lininbonl là ya nennɛnku lijuɔl bo nnɔ.» ⁶ Ama fɛnfennɔ, Uwien de' *Yesu utɔtuɔrke ya tuonl là nnɔ cɛn' tɔtuɔrke ke tɔtuɔrke yaal. Wɔn nɛ se Uwien cuo' nin binib kujɔtieku kùà nnɔ ni, nɛ kujɔtieku nnɔ mɔn ki cɛn' mikpiɛkm yaaku, kimɛ Uwien pùon' lipuonl là nnɔ mɔn ki cɛn' mikpiɛkm yaal.

Kujɔtiefɛnku ya gber

⁷ Tɔ, ní yé kujɔtiekpiɛku kùà là te nnɔ ηa bi ηmɔbe gber tuba la, Uwien ηa bi li liebe kí cuo nin nib jɔtietɔku. ⁸ Imɔn, Uwien laa' u'nib ya biil nɛ ki len' ki ye:

«Min Yonbdaan nɛ lienh,
uyo uba we ní

ní liebe kí cuo nin Israyel yaab
nin Suda yaab ke kujɔtiefɛnku.

⁹ Kujɔtieku nnɔ ηa ní li naan nin
n là kpiɛ' ki cuo' kùà nin bi'yaajɛb,
uyo wà n dère',

ki ñɛn' bɛ Esipt ni nnɔ.

Ba paan' kujɔtieku nnɔ bo ma nnɔ,

nɛ n'mɔ sɛln' ki dàan' bɛ.

Min Yonbdaan nɛ len' nnɔ.

¹⁰ Yonbdaan liebe' ki ye:

«Idɛn yiɛ gèbre' la,

n li cuo nin Israyel yaab kujɔtieku kùà sɔ.

N li kuɔn n'yikombɛ bi'yɛnm ni,

kí kele bɛ bi'fèl bo.

N li yé bi'Wien,

nɛ bɛ ní li yé n'nib.»

¹¹ Bi'ni uba ηa ji li wɔkn u'tɔ,

uba ηa ji li wɔkn u'ninjɛ kí tɔke wɔ kí ye:

«wə́ n̄ bende Yonbdaan.»
 Kimε bi'kε li bende nni nε.
 Kí cin ibaan kí t̄i baa binikpεkpiεkb.

12 N li fère bε bi'biil,
 ma ji li tiere bi'biere bó fiebu.»

13 Uwien lienh kujotiefɛnku bó la, n̄i wuɔn' ki ye
 kukpíeku nnɔ kpaare' n̄inɔ. Kimε nibonkpaann kε
 t̄i pore' la, n̄i joh n̄ε n̄i gben nε.

9

Kujotiekpíeku ya tuɔre

1 Uwien là kpiε' ki cuo' nin binib kujotieku kua
 nnɔ u là wuɔn' bε bi li paan isen yà bo kí li pukeh
 wə́ nε, nε ki cère' bi ηmabe bi li pukeh wə́ nà saan
 kitink bo. 2 Imɔn, bi là tien' lininbonl liba nε l̄i
 ηmabe tidubent tule. Lininbonl nnɔ ya puke ni
 fr̄ɔkn̄bùol là te nin litebl là bi paakeh li'bo kpɔnɔ
 wà bi taah ki punh Uwien nnɔ. Bi yih nen saan nε
 libɔñaanl. 3 Kukpɛlɛɛncienku kuba nε là bore'
 upuke nin kudubenku nnɔ. Kukpɛlɛieku nnɔ ya
 puoli bó nε yé kudubenku. Bi yih nen bó nε libùol
 là ñaan ki t̄i gbien'. 4 Bi taa' miñòkm ki duore'
 liponpuol là ki sienh li'bo liɲubl nnɔ te nen bó
 nε. Kujotieku ya lεkl là bi taa' miñòkm ki duore'
 li'gbenent kε bo nnɔ mɔ te nen bó nε. Tijier tà bi yih
 t̄u *mann nnɔ te miñòkm ya senl liba ni ki taake
 lilekl nnɔ ni. Arɔn ya kpɛdɔn wà là bunde' ki puun'
 nin bi là kele' *yiko itenpenpen yà bo nnɔ mɔ te
 lilekl nnɔ ni nε. 5 Uwien ya tondb bà bi yih bε
 seriben nnɔ bile ya nennent te lilekl nnɔ ya paaki,
 ki ηmabe ifiebe, ki wə́ngeh ki teh Uwien te ni'saan.
 Bitondb nnɔ ya fiebe ya sɔnge lieke lilekl nnɔ bo
 bi gbienh nà saan misèm ηɔ Uwien n̄i fère binib

bi'biere nnɔ. Bɔnl ɲa te tí len nè rí li yɛbe tibont nnɔ kɛ bo fɛnfɛnnɔ wuɔ nɔ.

⁶ Bi bonde' tibont kɛ ki sensien' nnɔ nɛ. Bitɔtuɔrkaab kɛ kɔh upuke ni nɛ idaan kɛ ki tí sɔnh bi'tuonl. ⁷ Ama kudubenku bó wɔn, bitɔtuɔrcienb ya cien baba nɛ kɔh ni'bó bolm miba libinl ni. Wa kɔh ni'bó ɲɔ ka tuke went ya sɛm wɔ rí tí de Uwien wɔn bugben ya biil nin udu ya nib ture' ki bii' libiil là nnɔ bo. ⁸ Nnɔ nɛ *Mifuoñaanm wuɔn' ki ye lininbonkpíekl laan biɛ ki te ma nnɔ, usɛn wà joh lininbonmɔnl là te paaki bó nnɔ biɛ ki paake nɛ. ⁹ Ní yé kunɛnnɛnku nɛ uyo wuu. Ni'tingi si: bi punh Uwien tibont tà nnɔ nin bi teh ituɔɛ yà ki dienh wɔ nnɔ ɲa rí fre kí cère wa teh tu ya bont ya fɛl bo rí li wien kí tí gben. ¹⁰ Ni'kɛ yé inisaalbok nɛ, ki likeh tijier ya jim nin midaam ya ñum nin tigbenɛnt ya sɔkrm ki paan' iyaajebok ye ma bo. Binib li boh i ya bok nɛ kí tí baa uyo wà Uwien li lèbre nibonfɛnn.

Kristo wɔn taa' u'bugben nɛ ki tien' lituɔrl

¹¹ Kristo wɔn baa' ki yé bitɔtuɔrcienb ya cien ɲɔ wɔ rí cère tí lɛ ti laa' mimɔnm mà nɔ nɛ*. U kɔn' lininbonl là ya tɔl ɲa te, ki mɔn ki tí gben' ni nɛ. Nisaal ɲa tien' li ya ninbonl, nɛ la yé kitink kíe bo yaal mɔ. ¹² Kristo kɔn' lininbonl nnɔ ni bolm miba kpein nɛ. Wa tuke iwɔjɛ nin inajɛfanfaan ya sɛm nɛ ki kɔn' wɔ rí tí tien lituɔrl, u taa' u'tiema sɛm nɛ ki tien' lituɔrl, ki de' tɛ ki wiɛ' uyo wà ɲa ɲmɔbe gbenm. ¹³ Ní yé bi là taah iwɔjɛ nin inajɛ ya sɛm ki gbienh binib bà bii' bo, ki wíndeh unasel ki taah u'fɛntɛm ki pukeh bi'bo, kime bi saa' likuɔl ɲɔ bɛ

* **9:11** Bi kpíe' ki kele' tigbɔnt tà nnɔ ya tuba ni ní kele' ki ye: Wɔ rí cère tí lɛ mimɔnm mà we ní nnɔ nɛ.

ń ñen bi'bo tijoknt la, ¹⁴ ń li tien mila Kristo ya sèm ɲa ń li ɲmabe tuəm kí cɛn nɛn kɛ. Mifuoñaanm mà ɲa ɲmabe gbenm cèrɛ' Kristo taa' u'ba ki tien' lituɔrl tɛn kitɔtuɔrwɛnk kà ya niba saan ɲa gbè, ki de' Uwien ɲɔ u'sèm ń gben itùonbiɛɛ yà te ti'fɛl bo ya gbɛr, kí cèrɛ ti'fɛl ń li wien kí ti gben ɲɔ tí li sɔnh ki dienh Uwien wà fuobe nɛ.

¹⁵ Nɛn bo nɛ Kristo sere' Uwien cuo' nin binib kujɔtiefɛnku kùà nnɔ ni, ɲɔ wɔn Uwien yin' bà nnɔ ń lɛ u pùon' ki ye u li tien bɛ mimɔnm mà, mè ń li tuu ki te nnɔ. Nnɔ nɛ Kristo kpo' wɔ ń de bà là te kujɔtiekpɛku ni ki saa' kù nnɔ, bi'biɛrɛ ni kí wiɛ.

¹⁶ Imàn, unil kɛlɛ' u lá kpo' la, bi li tien u'faal ma bo ki ble' la, ń kpɛ u'kuum ya puoli bó, bɛ ń wuɔn kí ye u kpo' nɛ, kí yaan kí tien, u kɛlɛ' ki ye bɛ ń tien u'faal ma bo. ¹⁷ Udaan ɲa laan kpo' la, u kɛlɛ' nà nnɔ ɲa ɲmabe tuonl fiebu. U ti kpo' nɛ la, u kɛlɛ' nà nnɔ ji ɲmabe lituonl. ¹⁸ Nɛn bo, Uwien là cuo' nin binib kujɔtiekpɛku kùà nnɔ mɔnɔn ya cinm, bi là kòrɛ' kiwɛnk ki wule' misèm nɛ, ki yaan kù cin'.

¹⁹ Tɔ, Moyis là kaan' wɔbl kɛ wɔbl *yiko ya gbɔnku ni udu ya nib kɛ ya nun bó, nɛ ki taa' inajɛfanfaan nin iwɔjɛ ya sèm ki cùuke' miñunm, ki taa' kufaaku kuba bi yih kù isɔp nin kukpɛlciɛku kuba kù dinge suɔɔ ki mɔn ki cùn' len ki gbɛgbɛ' *yiko ya gbɔnku nnɔ nin udu ya nib bo. ²⁰ Nɛ ki ye: «Misèm miɛ wɔngɛh ki teh Uwien cuo' nin nɛ kujɔtieku nɛ ki ye ń li ɲuuke kù.»

²¹ Nɛ ki taa' misèm nnɔ ki gbɛgbɛ' Uwien ya ninbonl nin bi taah tiwɛnt tà kɛ ki pukeh Uwien nnɔ mɔ kɛ bo. ²² Kí ñɛ *yiko ye ma bo, misèm nɛ ñɛndeh tibont tà yɛbe ya jɔknt ki cèrɛh tù mɔn. Sèm ɲa ñɛn' la, Uwien ɲa ń fèrɛ nib bi'biɛrɛ.

*Yesu taa' u'ba ki tien' lituɔrl bolm miba kpein nɛ
ki gben' ibiere*

²³ Bi teh i ya tuɔɛ ki ñendeh tibont tà yé paaki bó yaar ya nennɛnku ya jɔknt la, nǐ wuɔn' ki ye paaki bó yaar tà yé tibonmànt nnɔ mɔ kpɛ bɛ rí tien tù ituɔɛ yà mɔn ki cɛn' yɛn nɛ. ²⁴ Kimɛ Kristo ɲa kɔn' lininbonl là binib tien' lɛ, lǐ yé paaki bó ya ninbonmɔnl ya nennɛnku nnɔ ni. Ama u kɔn' paaki bó yaal bugbɛn ni nɛ ki ji se ti'ciɛk bó fɛnfɛnnɔ Uwien ya nun bó. ²⁵ Nà yé u kɔn' len wɔ rí li tuu ki taah u'ba ki teh lituɔrl tɛn bitɔtuɔrciɛnb ya ciɛn tuu ki taah ma tiwent ya sɛm ki kɔh Uwien ya ninbonl ya dubɛnku ni binl kɛ binl ma bo. ²⁶ U bi tien' nnɔ la, u bi jin' ijɛnd mibolm mà yɛbe ɲɔ kí cin haali uɲɛndun ya cincinyo. Ama fɛnfɛnnɔ, idɛnfɔrke yie nɔ u taa' u'ba ki wuɔn' binib bolm miba kpein nɛ, ki taa' u'ba ki tien' lituɔrl ki gben' ibiere ya tuɔm. ²⁷ Uwien sien' ki ye unil kɛ li kpo bolm miba nɛ, nɛ ni ya puoli bó wɔ rí bu binib tibuur. ²⁸ Nnɔ nɛ Kristo taa' u'ba ki tien' lituɔrl bolm miba kpein ɲɔ wɔ rí ñɛn binib bà yɛbe ibiere ni. U li liɛbe kí taa u'ba kí wuɔn nle bo. Na ji yé wɔ rí ñɛn binib ibiere ni, nǐ ji yé wɔ rí ɲmiɛn bà gu u'baam nnɔ nɛ.

10

¹ Moyis ya yiko yé tibonmànt tà we ní nnɔ ya jinjinku nɛ. Wa cinbe ki yé tibont bugbɛn ki tǐ gben'. Nɛn bo nɛ *yiko nin u cèreh bi tuu ki teh ituɔrbaab yà binl kɛ binl ka ɲmɔbe biɛn nnɔ, ɲa lǐ li fre kí cèrɛ binib bà nɛkndeh Uwien nnɔ rí li mɔn kí tǐ gben. ² I bi frɛh ki cèreh bà teh yè nnɔ mɔn ki tǐ gben' Uwien ya nun bó la, bi bi dàan' yè ɲɔ, kimɛ bi bi li tien yè bolm miba kpein nɛ, ka ji li ɲmɔbe biil

ya yɛnmaale bi'fɛl bo. ³ Ama ituɔrɛ nnɔ tuu ki tiereh be bi'biere bó nɛ binl kɛ binl. ⁴ Kime inaje nin iwɔje ya sɛm ɲa ní fre kí gben biere. ⁵ Nɛn bo nɛ Kristo ye wɔ ní baa unɛndun wuu ni uyo wá nnɔ u tɔke' Uwien ki ye:

«ɲa yíe tuɔrɛ,
ka yíe be ní li punh ɲɛ bont mɔ,
ama a tien' nni tigbɛnɛnt.

⁶ Bi wíndeh ituɔrɛ yà ya went iponpob bo ki dienh ɲɛ nnɔ,

a'yɛnm ɲa sɔnge' i'bo,
bi teh yà ibiere ya fèrm bo nnɔ,
a'yɛnm ɲa sɔnge' i'mɔ bo.

⁷ Nɛn bo nɛ n tɔke' ɲɛ ki ye:

«N'Wien, min sɔ,
n we ní ní tien a'yíem nɛ,
tɛn ní kele' n'bo a'gbɔnku ni ma bo.» »

⁸ Kristo kpiɛ' ki len' ki ye:

«ɲa yíe tuɔrɛ,
ka yíe be ní li punh ɲɛ bont,
ka yíe bi wíndeh ituɔrɛ yà ya went iponpob bo ki dienh ɲɛ nnɔ,

ka yíe bi teh yà ibiere ya fèrm bo nnɔ mɔ,

Nɛn kɛ ɲa sɔnge' a'yɛnm.»

Ama *yiko nɛ nín ye be ní li teh i ya tuɔrɛ kɛ. ⁹ Nɛ ki liɛbe' ki len' ki ye:

Min sɔ, n we ní ní tien a'yíem nɛ.

Nnɔ nɛ u gben' ituɔrkpiɛk nnɔ ki taa' u ya tuɔrl ki lèbe'. ¹⁰ *Yesu Kristo tien' Uwien ya yíem, ki taa' u'ba ki tien' lituɔrl bolm miba kpein, ki cèrɛ' ti mɔn ki tí gben' Uwien ya nun bó.

¹¹ Tɔtuɔrke kɛ tɔtuɔrke tuu ki sieh idaan kɛ nɛ ki sɔnh u'tuon, ki tuu ki teh ituɔrbaab, ya lí li fre kí

ñen nib ya biere. ¹² Ama Kristo wən tien' lituərl bolm miba ne ibiere bo, ne ki ke uyo ke Uwien ya jie bó, ¹³ ki gu haali nin uyo wà Uwien li cère wə rí te u'nenndb bo litaal. ¹⁴ Kime u tien' lituərl bolm miba ne ki cère' u ñen' bà ibiere ni nnə mən Uwien ya nun bó ki tí gben' uyo ke.

¹⁵ *Mifuoñaanm mə təkhe te ki teh nnə ne. Mí kpié' ki len' ki ye:

¹⁶ «Yonbdaan ye: «Iden yiε gèbre' la,
n li cuo nin be kujətieku kùa sə:
N li kele n'yikombε bi'fèl bo,
kí kuən be bi'yenm ni.» »

¹⁷ Ne ki liεbe' ki ye:

«Ma ji li tiere bi'biere nin bi'biil bó.»

¹⁸ Uwien fère' binib bi'biere la, ba ji li nuunh be rí tien lituərl ibiere nnə ya fèrm bo.

Yesu bo ti laa' usen ti nekñ Uwien

¹⁹ N'yaabe, nen bo, ti du ki ye *Yesu ya sèm bo, ti ηməbe usen tí kə Uwien ya ninbonl ya dubenku ni. ²⁰ *Yesu pəkre' usenfaan wà dienħ limiel, kí ñε u taa' u'ba ma ki tien' lituərl ki cère' kukpələcencienu kùa bore' Uwien ya ninbonl bolm mile nnə kere' ne ti ji laa' usen tí kə lininbonl nnə ya dubenku ni. ²¹ Tí ηməbe bitətuərcienb ya cien uba, wən ne ηməbe ticiənt Uwien den. ²² Nen bo, cère mən tí nekñ Uwien, kí li ηməbe iyənmaale yà cuube, kí li ηməbe mitekjim kí tí gben. Yesu bo, tí'fèl bo wien ne, ka ji ηməbe biil liba nin litəl. Ní te ten bi taa' miñunm mà ηa ηməbe jəknt ne ki sīi' te. ²³ Cère mən tí li lienħ binib ya nun bó tí'dəndənł bó, kí li colè kenken, ki la li ηəndeh tí'gbenənt, kime Uwien wà pùon' nnə yé uməməndaan ne. ²⁴ Cère mən ti la gəħ təb bo, kí li saakreh təb ya gbenənt

ηο kí fre kí li yíe tób, kí li sǎnh itùon yà mǎn. ²⁵ La cère mǎn tí dàan ti'táan ya baam tǎn biba dàan' ma ka ji bàareh, ama tí li cinbe ki saakreh tób ya gbǎnǎnt, kime ninbi mǎnǎn bǎn ki ye Yonbdaan ya wengbiin nǎkn ní ηο. ²⁶ Ti bǎnde' nà yé tigbǎmǎnt ηο ki cǎkre' ti'yǎnm ki liǎbe' ki teh ibiere la, tuǎrl ηa ji te kí fre kí ñǎn i ya biere. ²⁷ Nà sǎen' si: tí li gu nin bujǎwaanbu nǎ lidaali là Uwien li bu binib tibuur, kí cère umucǎncien ní wi bà yíe' u'ñǎbu bó nnǎ. ²⁸ Ni bǎn ki ye unil saa' Moyis ya yiko ηο binib bile bii bita kun' imǎn ki ye u mǎnbe ki saa' wǎ la, ba ní muǎ udaan cǎckm, bi li ku wǎ nǎ. ²⁹ Ní li tien mila ηο unil wà yin' Uwien ya Bijǎ fǎnm, ki ye misǎm mà bo Uwien liǎbe' ki cuo' nin binib kujǎtieku, ki ñǎn' wǎ ibiere ni ηa yé bonn, ki suke' *Mifuoñaanm mà bo Uwien tien' wǎ mimǎnm nnǎ ya tudǎre ηa ní li bre kí gbien-i? ³⁰ Imǎn, ti bǎn wà len' ki ye:

«Min nǎ li tu lifǎnl,
min nǎ li jiin unil kǎ u'tùon kǎe ma bo,»
ki liǎbe' ki ye:

«Min Yonbdaan nǎ li bu n' nib tibuur.»

³¹ Unil lu' Uwien, limiel ya daan ya nuǎ ni la, ní bre udaan bo cǎen nǎ.

³² Tiǎre mǎn ni là cin' idǎn yà ki laa' Uwien ya wenwenku nnǎ ni ya puoli bó nà là tien'. Ni là jin' ijǎnd ki gbien', ki juun' ki mǎn' limuǎl là faa cǎen. ³³ Uyo uba bi là suke' nǎ, ki jǎnde' nǎ binib kǎ ya nun bó, ama uyo uba mǎ ni là sere' bi jǎndeh binitǎb bà nnǎ mǎ ya cǎek bó. ³⁴ Ní yé imǎn nǎ, ni là ηmire' binib bà te lipǎkl ni nnǎ ya nunsiiir. Binib fie' ni' bont nǎ ni tuo' nin uyǎnsǎnge, kime ninbi nin ni'yul bǎn ki ye ni ηmǎbe lifaal là mǎn cǎen, ki li tuu ki te. ³⁵ N'yaabǎ, nǎn bo, la ηǎnde mǎn ni' gbǎnǎnt

ni ηmɔbe midum mà nnɔ bo, kimε mĩ li cère ní ɛ
 lisuul là yebe. ³⁶ Nĩ kpε ní li ηmɔbe kuminku nε
 kí fre kí tien Uwien yíe ná ηɔ kí ɛ u pùon' ná nnɔ.
³⁷ Kimε nĩ kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye:

«Nì s̄ien' waamu nε,
 uyo wà s̄ien' nnɔ ηa ji yé bonn,
 wà we ní nnɔ
 li baa ní wa ní taande.
³⁸ Wa yé ugbεmɔndaan n'nun bó,
 li fuobe u'tekjim bo nε,
 ama u liebe' puoli la,
 n'yεnm ηa ní li sɔnge u'bo.»

³⁹ Tinbi ben wɔn, ta yé binib bà li liebe puoli kí
 juore fεnm, ama ti yé bà teke' Uwien ki jin' bε ní
 ηmεre nε.

11

Mitekjim ya gber

¹ Tɔ, mitekjim yé kí li du ki ye a daan a li ɛ
 nibonn ná nnɔ, a mɔnbe ki laa' nè ηɔ, kí li du ki ye
 ηa lenh tibont tà nin a'nunbu nnɔ mɔnbe ki te nε.
² Uyo bo yaab ya tekjim bo nε Uwien là len' bi'bo
 ná mɔn.

³ Ti teke' Uwien ki jin', nε ki bende' ki ye wɔn nε
 n̄ien' ná kε te nɔ nin u'n̄ɔmaam. Nnɔ nε Uwien n̄i' ta
 lenh tibont tà bo ki tien' ti lenh tà.

⁴ Abel là teke' Uwien ki jin', nε ki tien' lituɔrl là
 mɔn ki cεn' Kayen yaal, ki de' wɔn Uwien. Nεn bo
 nε Uwien bù' Abel ugbεmɔndaan ki tuo' u'paabu.
 Nin Abel kpo' ma kε nnɔ, mitekjim nnɔ bo nε u bie
 ki lienh.

⁵ Enok là teke' Uwien ki jin', nε wɔn Uwien taa'
 wɔ ki don' paaki bó, kuum ηa jin' wɔ. Uba ηa ji laa'
 wɔ, kimε Uwien taa' wɔ ki don' u'ba saan ηɔ. Nĩ

kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: Uwien ya yɛnm là sɔnge' Enɔk bo nɛ ki yaan u taa' wɔ ki don' paaki bó. ⁶ Unil ɲa ɲmɔbe tekjim la, wa rí fre kí sɔnge Uwien ya yɛnm, kimɛ ní kpɛ wà kɛ nɛkndeh Uwien rí teke kí ji kí ye Uwien te nɛ, nɛ Uwien li su bà kɛ nuunh wɔ.

⁷ Nowe là teke' Uwien ki jin', nɛ ki tien' buñercenciɛnbu ki ɲmiɛn' wɔn nin u'den yaab. Uwien là juɔ' ki tɔke' wɔ tibont tà ba laan lenh tù, tù lá li tien nnɔ bó nɛ u teke' tù tunɔjɛr tule. Nnɔ nɛ Nowe wuɔn' ki ye uɲɛndun ya nib ɲmɔbe libiil Uwien saan. U'tekjim bo nɛ Uwien bù' wɔ ugbemɔndaan.

⁸ Abraham là teke' Uwien ki jin', nɛ ki tuo' u'yin, ki bure' Uwien ye u li de wɔ udu wà wun li yé u'faal nnɔ bó, ki joh ka bɛn u joh nà bó. ⁹ U là teke' Uwien ki jin', nɛ ki fii' ki tĩ kɔn' udu wà Uwien là pùon' ki ye u li de wɔ wù nnɔ ni, ki yé ucaan ni' bó. U là pɔn' ininbon nɛ ki kɔh len. *Isaak nin Sakɔb bà yé lipuonl nnɔ mɔ ya faajib tɛn wɔn nnɔ mɔ là kɔh ininbon nɛ. ¹⁰ *Abraham tien' nnɔ ki gu wɔ rí la kɔ udu wà ya dur ya tɛnpuun faa ta ɲmɔbe lum ni nɛ. Uwien nin u'yul nɛ kpankpaan' u li mɛ udu nnɔ ya dur ma bo, nɛ ki mɛn' tù.

¹¹ Nin Abraham là pore' ki gèbre' wɔ rí maa kibuk ma kɛ, u'po mɔ tonde' ki yé uɲɔl nnɔ, u teke' Uwien ki jin' ma nnɔ nɛ Uwien cèrɛ' u maa' kibuk, kimɛ u bɛn ki ye wɔn Uwien wà pùon' lipuonl

nnɔ kpe be ɔ́ li du u'bo ne.* ¹² Nen bo ne wɔn ujebaab *Abraham, wà là neke mikum nnɔ laa' iyaabii ɪ yebe ka ɲmɔbe kenku ten inmaabii nin likpentengbil.

¹³ Binib nnɔ ke là ɲmɔbe mitekjim ne ki tɪ baa' bi'kuum daali ka teke' Uwien là pùon' be nà nnɔ. Ama bi'tekjim bo ne bi juɔ' ki laa' Uwien pùon' nà nnɔ nɪ te fɔnfɔkm, ne bi'yenm sɔnge' ni'bo, ne bi len' binib ya nun bó ki ye bi yé bicenb ne unɛndun wuu ni ki gèbreh. ¹⁴ Binib bà lienh nnɔ wɔngeh nɪ wien ne ki teh bi nuunh udu wà yé bi'yu ne. ¹⁵ Bi bi maaleh bi ɲen' udu wà ni bó ne la, bi bi laa' libònl ki liebe' ni'bó ɲɔ. ¹⁶ Ama imàɲ, bi'nun mɔn be ɔ́ kɔ udu wà mɔn ki gbien' ni ne, wun si Uwien den. Nen bo ne bi yin' Uwien bi'Wien la, na coh wɔ fe, kime u bonde' be udu wà bi li kɔ u'ni.

¹⁷ Abraham là teke' Uwien ki jin', ne ki tuo' ki taa' u'bijebaab *Isaak wɔ ɔ́ tien lituɔrl uyo wà Uwien bikn' wɔ wɔ ɔ́ liike u'tekjim nnɔ nin Uwien là pùon' wɔ lipuonl ma ke ¹⁸ ki ye: «*Isaak bo ne a'lontunku li nɔbe» nnɔ. ¹⁹ Abraham là ben u'yenm ni ki ye unil kpo' mɔnɔn la, Uwien li fre kí mekre wɔ. Nen bo ne Uwien jiiin' u'bije *Isaak ki de' wɔ. Nɪ yé mimekrm ya nennenkun ne.

²⁰ *Isaak là teke' Uwien ki jin', ne ki tien' *Sakɔb nin Esawu Uwien ya mɔnm ki de' bi'wenl bo.

* **11:11** Migbiirm mie ya ciim te bolm mile bo ne: Nin Abraham là pore' ki gèbre' wɔ ɔ́ maa kibuk ma ke, u'po mɔ tonde' ki yé unɔl nnɔ, u teke' Uwien ki jin' ma nnɔ ne Uwien cère' u maa' kibuk, kime u ben ki ye wɔn Uwien wà pùon' lipuonl nnɔ kpe be ɔ́ li du u'bo ne bii nin Sara là pore' ma ke ki tonde' ki yé unɔl nnɔ, u teke' Uwien ki jin' ma nnɔ ne Uwien cère' u maa' kibuk, kime u ben ki ye wɔn Uwien wà pùon' lipuonl nnɔ kpe be ɔ́ li du u'bo ne.

21 Sakɔb là teke' Uwien ki jin', nɛ uyo wà u benh wɔ́ n̄ kpo nnɔ́, u tien' Yosɛf ya buk kɛ buk Uwien ya mɔnm, ki n̄i' ukpendɔ́ bo ki puke' Uwien.

22 Yosɛf là teke' Uwien ki jin', nɛ u t̄i nɛke mikuum ma nnɔ́ u tɔke' uyo wà Israyel yaab lá li siere kí n̄ɛ Esipt ni, nɛ ki tɔke' bɛ bi lá li tien ma u'kpɔb.

23 Moyis ya baambe là teke' Uwien ki jin', nɛ ki maa' wɔ́ ki bɔle' wɔ́ in̄maale ita, kimɛ bi là laa' u mɔn, nɛ ba fenge ubɛr ble' likuɔl là nnɔ́. 24 Moyis là teke' Uwien ki jin', nɛ ki t̄i kpére' ma nnɔ́ u ȳie' ki ye bi la li yih wɔ́ Farahɔn ya bisɛ ya buk, 25 ki cèkre' u'yɛnm ki ye bi jèndeh wɔ́n nin Uwien ya nib la, n̄i mɔn ki cɛn' wɔ́ n̄i li te ibiɛre ni ki jinh uɲmaa wà n̄a n̄i wuɔke. 26 U là bɛn ki ye bi yuɔndeh wɔ́ Uwien ya Nigɛndkɛ bo la, n̄i mɔn ki cɛn' nin wɔ́ n̄i lɛ Esipt ya faal kɛ, kimɛ u'nun là cɛ, u lá li lɛ lisuul là nnɔ́ bo nɛ. 27 U là teke' Uwien ki jin', nɛ ki siere' Esipt ni ka fenge' ubɛr ya benpiebe, u'fɛl n̄a wɔ́re', kimɛ u te tɛn unil wà laa' Uwien wà ba lɛnh wɔ́ nɛ. 28 U teke' Uwien ki jin', nɛ ki cère' Israyel yaab tien' Pak ya nacenku, nɛ ki taa' misɛm ki fanfaan' inaɲuɔn bo, n̄ɔ́ Uwien ya tond wà kuuleh nnɔ́ la mɛ Israyel yaab ya bujebukpiɛkmu.

29 Israyel yaab là teke' Uwien ki jin', nɛ ki puore' miɲunciɛnmɔnmɔnm tɛn bi cuonh liwɛl bo nɛ. Ama Esipt yaab bɛn bikn' nɛ ki luo'. 30 Israyel yaab là teke' Uwien ki jin', nɛ ki taa' iwien ilole ki cuon' ki linde' Seriko ya du, nɛ liguonjɛl là guɔn' wù nnɔ́ lu'. 31 Ujɛnkpend Lahab là teke' Uwien ki jin', nɛ ba ku' ki yekn' wɔ́n nin binib bà ȳie' Uwien ya n̄ɔ́bu bó, kimɛ u là teke' Israyel yaab ya pinpingb kucɛnku mɔnmɔnm.

³² N li biε kí len kí ye ba kí pukn-i? N ye rí tùre kí len Gedeyon nin Barak nin Samsan nin Jette nin *Dafid nin Samiel nin *Uwien ya ñobonsoknb ya gber la, uyo li pàre nni. ³³ Bi'ni biba là teke' Uwien ki jin', nε ki faake' nin bibεrb ki fie' bi'du ki tien' bi'yi, bitab cère' binib kpien' tigbεmànt ya sεn, bitab laa' Uwien là pùon' nà nnò, bitab pi' icind ya ñuon ya fre' ki tien' bε niba, ³⁴ bitab kpiin' umufaa, bitab ηmere' ba fre' ki ku' bε nin jusiek, bitab ηa là ηmabe tuom, ki ji tien' bitadenb, ki ηmabe lifèl butabu ni, ki sεn' ki gbele' idutò ya sojambε. ³⁵ Bipiib biba mò là teke' Uwien ki jin', nε Uwien cère' bi mεkre' bi'yaab bà kpo' nnò ki jiin' ki de' bε. Bi jènde' binib biba mò, ki nuunh bε rí wiε Uwien ya sεn ηò kí ηmere nε, nε ba tuo', kimε bi là nuunh bε rí lá mεkre bitenkpiib ni ηò kí lε mifuobm mà mən ki cεn' fεnfennò yaam nε. ³⁶ Binib biba mò tuo' isuk, bi ñi' bε inalεbe, ki lòle' bε tikudokr ki pekñ' bε. ³⁷ Bi yèke' bitab iten ki ku' bε, ki jie' ki yekre' bitab nin kanpintajuk, ki ku' bitab nin kijusiek, bitab ηa ηmabe bonn, ki cuonh ki lindeh ki guo tipegbont bii tiwogbont, bi jèndeh bε cεen, nε ki teh bε nà bre. ³⁸ Ben bo unendun ηa kpe bε rí li yé u'nib. Nε bi cuonh ki lindeh, ki joh ijuon nin kupenpelku bó, ki kəh tijolulnt nin ifele ni. ³⁹ Nin Uwien len' binib nnò kε bo nà mən bi'tekjim bo ma kε nnò, ba laa' u là pùon' ki ye u li de bε nà nnò. ⁴⁰ Kimε Uwien là juò' ki bonde' tε tibont tà mən ki cεn' tibont kε. Nen bo nε wa rí cère bε rí kpiε kí li yé u sien' bε, bε rí li yé bidend bà kí daan tε.

Tí li ñmabe kuminku ijend ni

¹ Tò, bi ya nib ke yé bimànkunb ne ki guon' ki linde' te ki yebe ceen. Nen bo, cère men tí wié nà ke yé ti'bo litukl nin ibiere yà jebéh te ikéle ke na faa nnò, kí li ñmabe kuminku, ki bò minònm bo ki cuube Uwien sien' te tí sen kí baa nà saan. ² Cère men ti'nun ní li ce *Yesu bo. Wòn ne pekre' mitekjim ya sen, ne ki cèreh mí kpienh ní donbó ki joh. U tuo' udòpònpòn bo ya kuum ka sen' fe, kime u là ben ki ye u lá li le uyensonge. Fenfennò u ke Uwien ya berbiek ya jie bó ne. ³ Imòn, maale men Yesu bo, kí liike bibierdenb là nende' wò ki jènde' wò ma bo u tuo' ni'ke, ñò ki la cère uyensaa ní ñende ní gbenent. ⁴ Ni mòh ni la li teh ibiere ma, na laan mòn' ki tí baa' ní yé mikuum la, ní kpo. ⁵ La sunde men Uwien t'ake' ne nà ki de' ne lifèl nnò bó ten bibaa gbieréh u'bumu ma bo. U ye:

«N'buke, la yíe Yonbdaan ya tudere.

U kònh nin ñe la,

la cère a'yenm ní saa.

⁶ Kime Yonbdaan yíe wà la,

u diéh u ya tub ne.

U ben wà ke yé u'buk nnò

u ñih wòn ne.»

⁷ Tuo men kí ji ijend, kime í cekndeh ne ne. Ni yé Uwien ya bumu ma nnò ne u diéh ní'tub. Ki le buk te ñò ki'baa ña diéh kí'tub-i? ⁸ Uwien ña dère' ní'tub ten u diéh u'butòmu ya tub ma bo la, na yé u'bumu, ní yé ikpieb ne. ⁹ Ní yé ti'baambe bà yé binib nnò diéh tí'tub ki cekndeh te ti boh be la, ní li tien mila ñò ta ji li tuo Baa wà te paaki bó ya tudere, kí le limiel-i? ¹⁰ Imòn, ti'baambe taa' uyo wà ki diéh tí'tub be ní cekn te bi yíe ma bo nnò ña fòke, ama

Uwien wɔn diɛh ti'tub ti'mɔnm bo nɛ, ɲɔ ti la ɲmɔbe jɔknt tɛn wɔn Uwien ɲa ɲmɔbe jɔknt ma bo nɛ. ¹¹ Bi dɛrɛ' unil ya tubl itaan yà bo la, u'yɛnm ɲa sɔnge, nɪ yé uyɛnsaa nɛ u'bo. Ama ni ya puoli bó, nɪ ji yé bà tuo' bi dɛrɛ' bi'tub ki gbiere' bɛ nnɔ bo uyɛnduɔn nɛ, ki cèreh bi teh nibonn nà cuube.

¹² Nɛn bo, tùɔrɛ mɛn kí sere, kí li co nɪ faa.

¹³ Tùɔrɛ mɛn kí cubn ni li kpɛn isɛn yà, ɲɔ idiɛn la sikre i'tɛngbiɛmu ama yè rí faake.

Kristo yɔ li fuobe ma bo

¹⁴ Li nuunh mɛn ní li ɲmɛ nin unil kɛ, kí li pɛ Uwien ya sɛn bo nin ni'fɛl kɛ. Nnɔ ɲa rí la, uba mɔnɔn ɲa rí lɛ wɔ. ¹⁵ Li bɛn mɛn, ki la cère uba rí lúo Uwien ya juokm, ki la cère ni'ni uba rí li te tɛn tisitontont, ki kpɛnh ɲɔ kí tuke fɛnfɛnm kí baa bà yɛbe bo kí tuln bɛ. ¹⁶ Li bɛn mɛn, ki la li teh sɔnsɔndl, ki la li likeh Uwien ya bont fɛnm tɛn Esawu là tien' ma ki kuɔrɛ' u ɲmɔbe kibuciɛnk ya kpɛle wà nnɔ, ki teke' tijier ki jin' nɛn saan. ¹⁷ Ni bɛn ki ye ni ya puoli bó nɛ u ji là lá nuunh u'baa rí tien wɔ Uwien ya mɔnm nɛ wa cenge' u'bó. Nin u muɔ' ki gbáan' ma kɛ nnɔ u'baa ɲa lèbrɛ' yɛnmaale*.

¹⁸ Ni nɛkn' Uwien saan ma nnɔ, na yé ni laa' bii ni cii' Israyɛl yaab là laa' nà nin bi cii' nà Sinayi ya juol ya ríɛl nnɔ nɛ. Bi là laa' umufafaa uba teknh li'bo piɛbu piɛbu, ki laa' nɪ biike' cinm, ki laa' kutafaabiiku, ¹⁹ ki cii' linatunl liba ya muɔ bó, ki

* **12:17** Migbiirm miɛ ya ciim te bolm mile bo nɛ: Nin u muɔ' ki gbáan' ma kɛ nnɔ u'baa ɲa lèbrɛ' yɛnmaale bii nin u muɔ' ki lèbrɛ' u'tetɛm ma kɛ nnɔ, wa frɛ' ki lèbrɛ' niba, kimɛ uyo nnɔ gèbrɛ' ɲɔ.

cii' unieke uba bó. Bi cii' unieke nnó bó ma nnó ne ki gbáan' ki ye ba ji yíe be ní liebe kí cii' ñábonl liba kí pukn. ²⁰ Kimε unieke nnó ye ná nnó faa bi'bo ne. U ye:

«Wà ke mε' lijuál nnó la,
ba ní yé kiwεnk mánón la,
be ní yéke iten kí ku.»

²¹ Nà là tien' nnó là ηmábe bujεwaanbu cεen, ne Moyis len' ki ye: «Bujεwaanbu ηmábe nni haali n'gbenent ke tí ηáh.»

²² Ama ninbi wón, ni nekn' lijuál là bi yih lè Siyón ya juál nnó, ki nekn' Uwien limiél ya daan ya du. Wun si: Yerusalem wà te paaki bó. Uwien ya tondb turbenm te wun ni ne ki jeleh kunacenku.

²³ Ninbi baa' licekl là ni nnó ya nib yé Uwien ya bukpiεkmu mùa ya yel kele' u'saan paaki bó nnó ne. Ni baa' Uwien wà buh unjendun ya nib ke tibuur nnó saan ne. Ni baa' binib bà cuube, u cère' bi yé u yíe be ní li yé bidend bà nnó saan ne. ²⁴ Ni baa' *Yesu saan ne. Wón ne sere' Uwien cuo' nin binib kujótiefenku kùa nnó ni. U ya sém ne puube' ki tien' te binib bà ηa ηmábe jáknt. U'sém nnó ya gber ηmε ki cen' Abel yaam ya gber.

²⁵ Liike mεn ni'yul bo, ki la yíe ka ní cenge wà lienh ne nnó bó. Moyis là tóke' binib Uwien ya gber kitink bo, ba cenge' u'bó ne ka ñen' utudere ni. Ni li tien mila ηó tinbi bà Uwien lienh te haali paaki bó nnó ta tange' u'gber la, ti li ñε utudere ni? ²⁶ Wón wà ya nieke là jenge' kitink uyo bo nnó, tí len' fenfenno ki ye: «N li liebe kí cère kitink ní jenge; na yé kitink baba, kutaaku mó ji li jenge ne.» ²⁷ U len' ná ki ye: «Kí liebe kí cère nnó» ya tingi si: u ñen' tibont tà ke nnó li jenge ne wó ní taa tù kí ble ukele bo, kí dàan

tà ña ní jènge tun ní li tuu ki te. ²⁸ Nèn bo, tí faare mèn Uwien kime u de' te udu wà ña ní jènge ki yé ti'yu nè. Cère mèn tí li pukeh wò u yíe ma bo, kí li tuonh u'ñabu bó, kí li boh wò. ²⁹ Imàn, ti'Wien te ten umu nè ki wih ki ñèreh tibont ke.

13

Kristo yò li tien ma kí li sònge Uwien ya yènm

¹ Li tuu kí yíe mèn tób ten ninjieb yíe tób ma bo. ² La sunde mèn kucènkú ya tek m bó, kime biba teknh binib kucènkú nè ki tí teke' biba kucènkú ka ben ki ye bi yé Uwien ya tondb nè. ³ Li tien mèn lipèkl ya nib bó ten ni'mò te lipèkl ni nè, kí li tien bi jèndeh binib bà nnò bó ten bi jèndeh ninbi nè.

⁴ Unil ke ní li boh upiikuòn. Unil nin u'po la lindeh tób ya puoli bó, kime Uwien li bu binib bà ke teh lisònsòndl nin linanmaál nnò tibuur.

⁵ La taa mèn ni'yul kí kpele ilike. Cère mèn ni'yènm ní li sònge ni ñmàbe nà bo. Kime Uwien mònòn len' ki ye: «Imàn, ma ní sunde a'bó, ka ní wíe ñe mò.» ⁶ Nèn bo nè ti'ni unil ke li fre kí ñí lifèl kí len kí ye:

«N'Yonbdaan nè se n'cièk bó,
ma fènge bonn.

Unisaal li fre kí tien nni ba?»

⁷ Li tien mèn ni'ciènb bà wòkn' nè Uwien ya gber nnò bó, kí liike bi'fuobm là tí fòre' ma bo, kí tek n bi'taanl ni mitekjim ya sen ni. ⁸ *Yesu Kristo ña lèbreh. U là te ma bo nnò u biè ki te nnò nè dinnò ki li tuu ki te nnò nè. ⁹ La cère mèn binib ní taa miwòknm mà ke ya bol ña kpe sen kí lere nè. Uwien ya juokm nè dienh te mituòm la, ní mòn. Ní cère' tijier ya kùòn yèn wòn la, ya li toreh binib bà pè i'bo

fiebu. ¹⁰ Ti ηmabe liponpuol liba, ne *Sufmbe bà yé bitətuərkaab Uwien ya ninbonl ni nno ηa ηmabe sen be ní ji li'bo ya jier, ¹¹ kimε bitətuərkienb ya cien tukeh tiwənt tà ya sēm, ki kəh Uwien ya ninbonl ya dubenku bó ki teh ibiere ya fərm ya tuərl nno bi ñendeh tù udu ya gbε ne ki tí wíndeh. ¹² Nεn bo ne bi là ñen' Yesu udu ya gbε ki tí ku', ηə u'sēm ní ñen udu ya nib ya biere. ¹³ Nεn bo, cère mən tí ñε kí cende wə udu ya gbε ki mə ní tuo bi suke wə isuk yà nno. ¹⁴ Kimε ti kəh udu wà ni kitink kie bo nə ηa ní li tuu ki te. Ama ti'nun món ti lá li kə udu wà ni wenli bo nno bo ne. ¹⁵ Wəh *Yesu bo, cère mən tí li pèkeh Uwien uyo ke, kí li gəh iyuon ki təkəh binib ki teh u yé Yonbdaan. Nεn ne yé lituərl là ti teh lè ki dienh wəh Uwien. ¹⁶ La sunde mən təb ya mənəm ya tienm bó, kí li gbiinh ni'bont nin təb. Nεn ne te tən lituərl ki sange Uwien ya yənm.

¹⁷ Li boh mən ni'cienb, kí li tuonh bi'ñuəh bó, kimε ben ne likeh ne, ki lá li təkə' Uwien bi liliike' ne ma bo. Ni boh be la, bi li sən bi'tuon nin uyenduəh ne. Nno ηa ní la, bi li sən ki dunh ne, ne na ní tore ne.

¹⁸ Li kàareh mən ki dienh tε. Ti ben ti'yənm ni, ki ye ta ηmabe biil, kimε ti nuunh tí li teh nà mən ne isen ke ni. ¹⁹ N lí tūəreh ki gbáanh ne ne, ní li kàareh ki dienh nni ηə Uwien ní de usen ní liebe ní ni'saan tonm.

Ikaarfərke

²⁰ Uwien ne yé uyenduəh ya daan. U cère' ti'Yonbdaan *Yesu wà yé upekpaacien nno məkre' bitenkpiib ni. U ya sēm bo ne Uwien cuo' nin binib kujətieku kua ηa ηmabe gbenm. ²¹ Uwien bugben ní cère ní li freh kí teh mimənm isen ke ni, kí li teh

u yíe nà. Wɔ́ ní cèrè *Yesu Kristo bo, tí li teh nà sɔ́nge u'yɛnm. Wɔ́n *Yesu Kristo nɛ si ukpíeke uyo kɛ. Ami.

Tigbɛfɔrkaar

²² N'yaabɛ, n gbáanh nɛ nɛ, ñikn mɛn kí cenge n kele' tigbɛr tà ní saake ni'gbɛnɛnt nɔ; ma lí kele' ní fɔ́ke mɔ́nɔ́n. ²³ Ní li bɛn kí ye bi wiɛ' ti'ninjɛ Timote ɲɔ. Ní yé u baa' n'saan tonm la, min nin wɔ́n li tɔ́ke kí baa kí lɛ nɛ. ²⁴ Fuonde mɛn ni'ciɛnb nin Uwien ya nib kɛ. Itali yaab fuondeh nɛ. ²⁵ Uwien ní juoke ni'kɛ.

Uwien ya Jɔtiefɛnku ya gbɔnku
The New Testament in the Ngangam language of Togo
copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ngangam

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Ngangam

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022
f30fbe0b-cda1-5a60-a4ee-8be80c6caef6